

**Studentská Antropologická Konference
#SAK
2018**

18.května 2018

VII. ročník

**Sociální antropologie, Katedra Sociologie,
Fakulta sociální studií, Masarykova Univerzita
Joštova 10, Brno
U32**

Program

10:00 – 11:30 ÚVODNÍ PŘEDNÁŠKA

Mgr. Zuzana Sekeráková Búriková, Ph.D.

(Ne)sloboda v pohybe: migrácia au pair ako obmedzujúca a emancipujúca skúsenosť

11:30 - 11:45 *Coffee break*

11:45 - 12:25 BLOK 1: ČAS A PENÍZE

11:45 - 12:05 **Michael Rádl**

Souvislost různého pojetí hodnoty při uzavírání zástavní půjčky s finanční gramotností

12:05 - 12:25 **Veronika Kotýnková**

Motivační literatura o prokrastinaci a time-managementu: organizace času a vytváření neoliberální osobnosti

12:25 - 14:00 *Pauza na oběd*

14:00 - 15:00 BLOK 2: TĚLESNOST

14:00 - 14:20 **Jana Kadlecová**

Kulturní politika těla českých body-hackerů

14:20 - 14:40 **Blanka Kissová**

Svoboda rozhodnutí v sex-byznysu

14:40 - 15:00 **Eva Lukešová**

Atributy tělesnosti

15:00 - 15:15 *Coffee break*

15:15-16:15 BLOK 3: PROSTOR

15:15 - 15:35

Kristýna Minaříková

Narrative construction of Alevi identity and the process of othering

15:35 - 15:55

Tomáš Pavlič

Výskum adaptačných aspektov obyvateľov lazov na pomedzí Poľany a Veporských vrchov

15:55 - 16:15

Pavel Doboš

Migrační krize a orientalistické nevědomí ve virtuálním prostoru

16:15 - 16:30

Závěr konference

17:00

Afterparty

ÚVODNÍ PŘEDNÁŠKA

Mgr. Zuzana Sekeráková Búriková, Ph. D.

(Odborná asistentka, Sociální antropologie, FSS, Masarykova Univerzita)

(Ne)sloboda v pohybe: migrácia au pair ako obmedzujúca a emancipujúca skúsenosť

V konceptoch, ako je Bourdieuho *habitus*, prepájajúci obmedzujúce štruktúry a (slobodné) osobné voľby jednotlivcov, Douglasovej *group and grid*, Turnerova *štruktúra a anti-štruktúra* ukazujúca rád a jeho opozíciu, alebo Ortnerovej *agency* a *rezistencia* antropológia ponúka možnosti, ako pracovať s témou slobody a neslobody bez toho, aby sme sklzávali do etnocentrického uvažovania o právach jednotlivca. Pozorným sledovaním životov jednotlivcov, ich vzťahov a situácií, v ktorých sa ocitajú, nám etnografia zároveň umožňuje ukázať, ako aktéri v rôznych kultúrnych a sociálnych kontextoch konceptualizujú a zakúšajú obmedzenia a limity a možnosť konať, slobodu, či agency.

Táto prednáška vychádza z etnografie. Ukážem v nej rôzne aspekty široko chápanej slobody a neslobody v situácii dočasnej migrácie a platenej práce v domácnosti. Konkrétne sa zameriam na skúsenosť slovenských au pair žijúcich v Londýne. Venovať sa budem 3 témam: 1. Ukážem, že ako formálne pravidlá, ktoré predpokladajú (a vyžadujú) rovnosť a slobodu aktérov narážajú na nerovnosti a asymetriu v moci medzi au pair a hostiteľskými rodinami. 2. Popíšem rôzne limity a obmedzenia, s ktorými sa au pair v hostiteľských rodinách stretávajú a ukážem, ako na ne reagujú, 3. situujem ich migračnú skúsenosť do kontextu ich biografíí, čo mi umožní ukázať, že v rámci svojich biografíí au pair popisujú obmedzujúcu skúsenosť s platenými prácami v domácnosti ako emancipačnú a prinášajúcu im slobodu a agency.

BLOK 1: ČAS A PENÍZE

Mgr. Michal Rádl

(Sociální a kulturní antropologie, UK FHS, radl.michael@email.cz)

Souvislost různého pojetí hodnoty při uzavírání zástavní půjčky s finanční gramotností

V rámci terénního výzkumu pro disertační práci, jehož hlavním tématem jsou projevy aktérství zákazníků při uzavírání zástavní půjčky v bazaru-zastavárně, se souvislosti se zástavní půjčkou zabývám i otázkou různého pojetí hodnoty. Dospěl jsem k závěru, že hodnota v daných podmínkách zdaleka nemusí odrážet jen to, jak se dá finančně vyjádřit cena zastavovaného předmětu a za kolik se dá v případě nevyzvednutí prodat. Ukazuje se, že pojem hodnota se rozpadá přinejmenším do dvou rovin, z nichž jedna se dá nahlížet jako ekonomická a druhá jako symbolická. V případě ekonomického konceptu je sice hodnota zastaveného objektu stanovena primárně s ohledem na jeho možnou prodejní cenu, ale v konkrétních situacích se ukazuje, že s jistou znalostí kontextu se do jisté míry bere v úvahu i to, jakou hodnotu představuje zastavovaný předmět pro osobu, která jej nabízí jako záruku. Symbolické pojetí hodnoty pak souvisí s tím, jaké důvody vypůjčovatel zvýznamňuje ve chvíli, kdy se rozhoduje akceptovat poplatek za půjčku. Povaha těchto důvodů zdaleka není jen ekonomická – v této souvislosti hrají důležitou roli takové pojmy jako sebeúcta, prestiž, místo v sociální hierarchii, potvrzení společenského postavení... atd. Symbolické pojetí hodnoty se může zdát nezaujatému pozorovateli poměrně iracionální. Neznalost kontextu potom někdy vyvolává představu, že finanční gramotnost těch, kteří si vypůjčují v zastavárně za relativně nevýhodných podmínek, není valná. Takové nazírání dané problematiky ovšem není komplexní, protože úplně přehlíží životní podmínky a situaci vypůjčovatelů. Často pak vede k mylným závěrům a

může iniciovat i různá opatření institucionální povahy, která dotyčným nepomáhají, ale spíše jim škodí. Z uvedeného vyplývá otázka, zda je běžně používaný koncept finanční gramotnosti univerzálně aplikovatelný na všechny vrstvy společnosti - nebo zda některé skupiny používají jinou verzi finanční gramotnosti, přizpůsobenou podle svých vlastních životních podmínek, která se od té mainstreamové liší?

Bc. Veronika Kotýnková

(Sociologie, FSS, Masarykova Univerzita Brno, 439808@mail.muni.cz)

Motivační literatura o prokrastinaci a time-managementu: organizace času a vytváření neoliberální osobnosti

Cílem této práce je zasadit motivační knihy o prokrastinaci a time-managementu do vztahu k novým technologiím, organizaci času, hospodářskému systému a produktivitě v České republice. Metodou výzkumu je etnografická obsahová analýza. Tato práce vychází z teorií o neoliberalismu, jakožto ekonomicko-politického systému. Vycházím z toho, že proměna hospodářského systému vedla i k proměně osobnosti, jeho cílů, morálky a zejména přístupu k práci. Tato proměna vedla ke zvýšení lidských svobod, které však vedly ke snížení jistot. Vysoká životní úroveň začala vytlačovat pomalý čas spolu s proměnou pracovní kultury, a tak spoluvytváří tlak na organizaci času. Čas a rychlost produktivity se staly technikou pro posuzování hodnoty práce a člověka. Tyto motivační knihy tak kladou důraz na zvýšení produktivity a efektivity a pomáhají jedincům si osvojit sebedisciplínu, sebe-rozvoj a „správné“ využití času za účelem zvýšení produktivity. Jsou to nástroje sloužící k rozšíření a internalizaci určitých technik a způsobů jednání, které lidem umožňují lepší orientaci v neoliberální společnosti, čímž dochází k utváření neoliberálních subjektivit a k utvoření nové narace.

BLOK 2: TĚLESNOST

Mgr. Jana Kadlecová

(Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, Univerzita Palackého v Olomouci, kadlejan@gmail.com)

Kulturní politika těla českých body-hackerů

Příspěvek bude věnován fenoménu body-hackingu, který je zasazen do obecnějšího rámce problematiky kybertělesnosti, tj. symbolických a fyzických proměn lidského těla vlivem nových informačních a biomedicínských technologií, které dávají vzniknout novým tělesným formám a způsobům, jak o těle uvažujeme. Body-hacking je relativně nový fenomén v tělesných modifikacích, který zahrnuje vývoj, produkci a užívání nejrůznějších technologických implantátů mimo oblast oficiálního zdravotnictví. Od 90. let, kdy se body-hacking poprvé reálně objevil jako spíše ojedinělý druh extrémních modifikací, se vyvinul do relativně bezpečné záležitosti dnes již dostupné komukoliv a získává na čím dál větší popularitě, a to i v České republice. Presentovány budou poznatky vycházející jak z teoretické reflexe, tak z vlastního empirického výzkumu provedeného mezi nositeli elektronických čipů. Bodyhackeri, jako praktikující transhumanisté, představují novou politiku těla, která je výzvou normativním principům pozdně moderní společnosti určujícím, jak je tělo vnímáno, kontrolováno a upravováno. Dotýká se tedy také otázky, nakolik můžeme svobodně nakládat se svým tělem. Způsob, jakým body-hackeri rekonstruují vlastní tělesnost, především však signalizuje posun ve vnímání hranic mezi organickým a umělým, a problematizuje tak způsob, jakým je tělo z pohledu západní vědy (a také v antropologii) tradičně nahlíženo a studováno.

Mgr. Blanka Kissová

(Kulturní antropologie, Univerzita Palackého, Olomouc,
blanka.kissova688@gmail.com)

Svoboda rozhodnutí v sex-byznysu

Komu patří naše tělo a kdo smí rozhodovat o nakládání s ním? Kde v tomto směru končí naše možnost svobodně určovat, čím pro nás naše tělo je a k jakým účelům je budeme užívat, co je morálním, zdravým a společensky zodpovědným přístupem či nakládáním a co už je patologií, deviací, amorálností? Kde je ona hranice mezi tělem a pomyslnou duší a existuje takováto hranice? Ani v dnešní společnosti není ukončena debata na téma, na kolik žena může svobodně rozhodovat o svém těle v tom nejširším slova smyslu. Nejen jako těle coby estetické schráně, ale také jako o těle coby poskytovateli či zdroji. Ve svém příspěvku se chci zaměřit na problematiku svobody rozhodnutí zapojit se do sex-byznysu a poskytovat tak komerční sexuální služby a na úskalí různých přístupů k této problematice.

BcA. Eva Lukešová

(Sochařství, soc. antropologie, genderová studia, Fakulta výtvarných umění VUT a Masarykova univerzita, eva.lukesova@seznam.cz)

Atributy tělesnosti

Má diplomová práce s názvem Atributy tělesnosti je pokračováním mého promýšlení tématu identity. Nyní k identitě přistupuji jako ke kategorii, nikoli jako k identitě, která náleží konkrétnímu člověku. Pokládám si otázku, jak se identita formuje v postmoderním, globalizovaném světě a jak se k ní vztahuje tělesnost.

A protože mě zajímá proces utváření identity v globalizovaném světě, obracím se k feministickému posthumanismu, který se odvrací od pojetí identity založené na individualismu a „(n)abízí nové modely lidské subjektivity, které vycházejí z rozptýlené/kolektivní schopnosti poznávání, a napojením jedince na tyto kolektivní systémy myšlení rozbourává hranice individuálního subjektu.“ (Braidotti in Janečková 2017).

Promýšlení identity, která je nadindividuální, mě přivádí k představě o její tělesnosti. V této mé představě vycházím z toho, že tělesné znaky (atributy) nejsou v tomto globalizovaném světě vypovídající. Díky snadnému cestování, díky technologiím, díky zničení heteronormativity, díky zničení patriarchálního systému zanikly bariéry, které určovaly do značné míry naše životy. Analytické skupiny jako gender, rasa, etnicita, věk a podobné již nejsou omezující, limitující a nenesou ikonickou představu o tom, kým jsme. Stereotypy na základě vzezření zanikly...

Braidotti, R. 2013. *The Posthuman*. Cambridge: Polity Press.

BLOK 3: PROSTOR

Kristýna Minaříková

(Sociální antropologie, FSS, Masarykova Univerzita Brno,
krist.min@centrum.cz)

Narrative construction of Alevi identity and the process of othering

My presentation will be based on a pre-research that I have conducted for purpose of my bachelor thesis and which can be used for following ethnographic study. The main aim is to look at how Alevi identity in Turkey is narratively constructed. The story-telling is a crucial aspect in our nowadays world and the narrative approach can be particularly useful for studying of identity, since there is a need not to limit answers of respondents and that could be achieved by narrative, unstructured interviews, which let much bigger space for a respondent than any other type of an interview. Through re-telling our life experiences we generally construct who we are and at the same time who we are not. Therefore the role of others is very important during constructing of our identities. The Turkish society is from religious point divided into two main cleavages – the majority of Sunnis and the minority of Alevis. The process of othering in Turkish case with a focus on Alevis is thus managed both by Sunnis who define themselves against Alevis and vice versa. This study, which is based on three narrative interviews with people who identify themselves as Alevis, tries to depict how they construct their Alevi identity and what the role of others and/or of the process of othering in it is.

Mgr. Tomáš Pavlič

(Etnológia, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave,
jezo.pavlic@gmail.com)

Výskum adaptačných aspektov obyvateľov lazov na pomedzí Poľany a Veporských vrchov

Na úvod prezentácie projektu predostriem motiváciu môjho výskumu, ako aj hlavný dôvod pre výber oboch výskumných lokalít Sedmák a Vrchslatina. Oblasť, v ktorej sa tieto lokality nachádzajú (rozhranie Poľany a Veporských vrchov), predstavím v kontexte jej najbližšieho prírodného prostredia a jeho ochrany, ako aj atraktivity v rámci turizmu, športu a kultúry. Predstavím ciele môjho výskumu, v ktorých sa zameriavam hlavne na adaptačné aspekty obyvateľov lazových osídlení k okolitému prostrediu oboch výskumných lokalít, ako aj na ich (relatívne) šetrný spôsob hospodárenia v tomto zdanlivo neporušenom prostredí. Ďalej chcem predostrieť niekoľko vlastných teoretických koncepcií, s ktorými budem pracovať počas výskumu a pomocou ktorých chcem vyvodiť rozsah a charakter adaptačných procesov skúmaného spoločenstva na dané prostredie. Jednými z aspektov týchto adaptačných procesov sú aj interakčné polia pôsobenia ľudských činností v rámci intravilánu a extravilánu oboch skúmaných lokalít. Stručne predstavím tieto interakcie, ktoré som rozdelil do troch úrovní: hmotná a verbálna v rámci plánovania aktivít, priestorová (geografická), a úroveň chronologického priebehu sezónnych prác ale aj každodennej činnosti obyvateľov. Súčasne názorne ukážem aj vlastné alternatívne grafické znázornenia niektorých interakcií, ktoré prebiehajú na spomínaných úrovniach.

RNDr. Mgr. Pavel Doboš

(Regionální geografie a regionální rozvoj , Geografický ústav PřF MU,
Brno, pdobos@mail.muni.cz)

Migrační krize a orientalistické nevědomí ve virtuálním prostoru.

Soudobý jev známý jako migrační krize znenadání zasáhl Evropu a v českém prostředí vyvolal vlnu rozmanitých nálad, postojů a projevů, nicméně v mnohých případech takových, které měly tendenci ne-evropské migranty a uprchlíky přicházející do Evropy demonizovat a dehumanizovat. Tyto diskursy demonizace/dehumanizace často našly úrodnou půdu ve virtuálním prostoru, kde mohly bezpečně cirkulovat, reprodukovat se a šířit se. Tento příspěvek vychází z výzkumu komunikačních praktik týkajících se migrační krize v online diskuzích na pěti různých skupinách/stránkách sociálně sítě Facebook. Tyto skupiny/stránky se na problematiku tzv. migrační krize buď přímo zaměřovaly, anebo tamním diskutujícím byla blízka z jiných důvodů. V komunikačních praktikách jsou zkoumána tři nereflektována – anebo mizivě reflektovaná – kolektivní nevědomí spojená se západní modernitou: technologické, orientalistické a vizuální nevědomí. Po krátkém uvedení všech tří se příspěvek snaží přiblížit kolektivní nevědomí orientalistické, jež jako první odhalil palestinský literární kritik Edward Said. Toto kolektivní nevědomí jednak formuje komunikační praktiky, jež ne-evropské migranty stereotypizují a kategorizují na základě binárních opozic, v nichž je pro ně vyhrazen vždy ten negativně zbarvený pól, neslučitelný s pólem evropským a moderním. Jednak také ale vytváří imaginativní geografie kulturní války, která postihla Evropu, kdy se migranti stávají invazními vojsky, jež jsou bezmezně strukturována esenciální násilnou povahou islámského náboženství.

Jak se k nám dostanete?

- MHD: Tramvaj číslo 4 z Hlavního nádraží (směr MASARYKOVA ČTVRŤ), vystupte na zastávce Komenského náměstí

